

ADINA GRIGORE

CRISTINA IPATE-TOMA

NICOLETA-SONIA IONICĂ

EXERCITII DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Clasa a IV-a

Editura Ars Libri

Cuprins

RECAPITULAREA NOȚIUNILOR DIN CLASA A III-A.....	3
Sunetul, litera, vocalele, consoanele. Cuvântul. Despărțirea în silabe	3
Sensul cuvintelor	4
Ortografia și punctuația	5
Comunicarea orală. Solicitarea și oferirea de informații. Prezentarea unei persoane/ a unei cărți	6
Cererea simplă familiară, cererea politicoasă	7
Substantivul	8
Textul literar narativ	9
Adjectivul	12
Descrierea. Fragmentul descriptiv	13
Pronumele	15
Poezia	16
Verbul	18
Scrierea imaginativă - textul creativ	19
Textul de informare și funcțional	20
Cartea. Rolul ilustrațiilor	22
Scrierea corectă a cuvintelor cel/ ce-l	23
Inițierea și menținerea unui schimb verbal. Reformularea unui mesaj în funcție de particularitățile interlocutorului	24
Cuvântul. Despărțirea în silabe	25
Sensul cuvintelor. Cuvinte cu sens asemănător	26
Cuvinte cu sens opus	27
Delimitarea textului în fragmente	28
Momentele textului literar narativ	29
Intonarea propozițiilor. Semnele de punctuație	30
Felul propozițiilor după scopul comunicării	31
Spațiul, timpul și personajele în textul narativ	32
Planul simplu de idei al textului narativ	33
Povestirea orală și scrisă a unui fragment de text	34
Scrierea corectă a cuvintelor cea/ ce-a	36
Verbul. Numărul verbului	37
Persoana verbului	38
Recapitulare	39
Semnele de punctuație: ghimelele, punctele de suspensie	41
Pronunțarea și scrierea corectă a unor verbe	42
Timpul verbului	43
Scrierea corectă a cuvintelor odată/ o dată	44
Transformarea dialogului în povestire	45
Povestirea scrisă a unor fragmente	46
Povestirea scrisă a unui text de mică întindere după planul simplu de idei	48
Grupurile de sunete	50
Factorii care pot perturba comunicarea	51
Cuvinte cu aceeași formă și sens diferit	52
Pronunțarea și scrierea unor forme ale verbelor	53
Planul dezvoltat de idei	54
Părțile unui text creativ	56
Recapitulare	57
Povestirea scrisă a unui text de mică întindere după planul dezvoltat de idei	59
Substantivul. Felul substantivului	61
Pronunțarea și scrierea unor forme ale verbelor	63
Înțelegerea în profunzime a mesajului textului. Asocierea elementelor textului cu experiențele proprii	64
Numărul substantivului	65
Genul substantivului	66
Textul funcțional. Invitația	68
Textul creativ după un plan de idei	69
Adjectivul. Acordul adjectivului cu substantivul	70
Poziția adjectivului față de substantiv	71
Scrierea corectă a cuvintelor sar/ s-ar	72
Înțelegerea în profunzime a mesajului textului. Extragerea unor elemente semnificative din text pentru a susține o opinie	73
Personajul literar	75
Descrierea de tip portret a unui personaj pe baza unui plan simplu	76
Descrierea de tip portret a persoanei proprii pe baza unui plan simplu	78
Planul simplu de oraș și harta	79
Oferirea de informații referitoare la universul școlar și extrașcolar	80
Scrierea corectă a cuvintelor numai / nu mai	81
Recapitulare	82
Poezia. Strofa. Versul	94
Înțelegerea mesajului poeziei	95
Formularea de concluzii simple pe baza unei poezii	96
Scrierea cuvintelor mia/ mi-a	97
Înțelegerea textului	98
Dialogul în textul narativ	101
Formularea de întrebări și răspunsuri	102
Formularea unor predicții pe baza unor fragmente din text	103
Pronumele personal. Pronumele personal de politețe	104
Numărul pronumelui	105
Persoana pronumelui	106
Genul pronumelui	107
Alte forme ale pronumelui personal	108
Textul creativ cu început dat	109
Textul creativ cu sfârșit dat	109
Sensurile cuvintelor	110
Relatarea unei întâmplări după banda desenată	111
Scrierea corectă a cuvintelor ai / a-i	112
Recapitulare	113
Recapitulare	114
Cuvântul – parte de propoziție	115
Predicatul exprimat prin verb	116
Sensurile neobișnuite ale cuvintelor	118
Textul creativ în care se introduc expresii și cuvinte de sprijin	119
Subiectul. Subiectul exprimat prin substantiv	120
Subiectul exprimat prin pronume personal	121
Acordul subiectului cu predicatul	122
Fișă de lucru	123
Propoziția simplă. Părțile principale de propoziție	124
Propoziția dezvoltată. Părțile secundare de propoziție	125
Scrierea corectă a cuvintelor var / v-ar	126
Organizatori grafici	127
Extragerea unor elemente considerate importante dintr-un text de informare	129
Textul creativ cu titlu dat	130
Formularea de concluzii simple pe baza lecturii unui text informativ	131
Prezentarea unei activități	132
Povestirea scrisă a unei activități	133
Textul creativ în care se introduce dialogul	134
Familia de cuvinte	135
Recapitulare	136
Relatarea orală și scrisă a unei întâmplări imaginate pe baza unor întrebări de sprijin	140
Felul propozițiilor după aspectul predicatului	141
Scrierea corectă a cuvintelor întruna / într-una	142
Prezentarea unui proiect și a rezultatelor acestuia	143
Textul creativ după un plan propriu de idei	144
Comunicarea nonverbală	145
Formularea de solicitări formale și informale	146
Proiectul de documentare	147
Afișul	147
Exprimarea propriilor opinii	148
Textul creativ liber	148
Scrierea corectă a cuvintelor mie / mi-e	149
Cartea poștală	149
Recapitulare	150
Povestirea orală și scrisă a unei întâmplări trăite	151
Scrierea corectă a cuvintelor ceal/ ce-ai	151
Mesajul text. E-mailul	152
Recapitulare	153

Descrierea. Fragmentul descriptiv

1. Identifică personajele care apar în fragmentul de mai jos, apoi prezintă trăsăturile fizice și morale ale acestora.

Albă-ca-Zăpada
-fragment-
după Frații Grimm

Undeva, într-o țară îndepărtată, trăia o împărăteasă. Ea era frumoasă, dar trufașă și neagră la suflet.

Într-o zi, împărăteasa s-a făcut foc și pară, când oglinda ei, care era fermecată, i-a spus că Albă-ca-Zăpada, fiica ei vitregă, o întrecuse în frumusețe. Fetița era frumoasă ca lumina zilei: avea fața albă ca zăpada, buzele roșii ca sângele și părul negru ca abanosul.

Mânioasă, împărăteasa l-a chemat repede la ea pe vânător și i-a poruncit:

– Vânătorule, s-o duci pe Albă-ca-Zăpada în adâncul pădurii și s-o omori!

Vânătorul s-a supus poruncii. El a dus-o pe sârmana copilă în pădure, dar n-a putut s-o omoare. I s-a făcut milă de Albă-ca-Zăpada și i-a cruțat viața, lăsând-o să se ascundă în adâncul pădurii.

El s-a întors la palat. Drept mărturie că a împlinit porunca împărătesei, i-a adus acesteia plămâni și ficatul unui pui de mistreț pe care l-a vânat în pădure. Împărăteasa s-a bucurat mult, crezând că a scăpat de fetiță și că este, din nou, cea mai frumoasă femeie de pe lume.

Rămasă singură-singurică în pădurea cea nesfârșită, Albă-ca-Zăpada a alergat cât au ținut-o picioarele. În mijlocul pădurii, ea a dat cu ochii de căsuța piticilor, unde și-a găsit adăpost.

2. Găsește un alt titlu potrivit textului.

3. Expresia „era neagră la suflet” înseamnă:

a) era blândă; b) era neagră; c) era mânioasă; d) era rea.

4. Transcrie enunțul din care reieș numai trăsăturile fizice ale Albei-ca-Zăpada.

5. Transcrie enunțurile din care reieș următoarele însușiri morale ale vânătorului: *supus*, *milos*.

6. Găsește cuvinte cu înțeles asemănător pentru:

mânioasă- _____ trufașă- _____
frumoasă- _____ nesfârșită- _____

7. Prezintă însușirile anotimpului *toamna*, așa cum reies din fragment.

„Și totuși, ce frumoase sunt cele dintâi zile ale toamnei! După rodnicia plină a verii, firea pare ostenită de munca rodirii, pământul stors caută odihnă, brazda cere din nou hrană, ca să poată da la anul alta. E o liniște și o adâncă pace pretutindeni.

Dar pădurea! Verdele frunzișurilor se aprinde ca para focului, se îngălbenește ca șofranul, se înroșește ca arama, se poleiește ca aurul. Peste tot aur și rubin-găteala împărătească a firii. Parcă în cel de urmă fior de viață, o dreaptă răsplătire împodobeste pământul cu ce are mai strălucitor.”

(*Toamnă!...* - Emil Gârleanu)

8. Realizează în 5-7 enunțuri descrierea jucăriei preferate.

9. Transcrie un fragment descriptiv dintr-o lectură citită de tine.

10. Alcătuieste enunțuri în care să atribui însușiri omenești unor lucruri, ființe necuvântătoare, fenomene ale naturii.

11. Realizează descrierea învățătorului tău/ învățătoarei tale, prezentându-i trăsăturile fizice și morale.

Pronumele

1. Încercuiește pronumele personale din următorul șir de cuvinte, apoi grupează-le după fel, număr și gen.

voi, Maria, dânsa, eu, dumneavoastră, dâșii, elevii, noi, învață, dumnealui, ei, aleargă, dânsul, ele, dulce, dumnealor, Măria Sa, spectacol, tu, dumneaei, muncește, el, ea, dânsule, cheamă, dumneata, Excelența Sa

2. Subliniază pronumele personale din enunțuri, trece-le la numărul plural și scrie propozițiile obținute.

Mergi și tu la aniversarea Otiliei?
El este verișorul tatălui meu.
Eu voi merge într-o tabără de schi.

Despre ea pot spune că este prietena mea.
Rochia ei este nouă.
Eu nu voi întârzia la spectacol.

3. Subliniază pronumele personale din propozițiile de mai jos și înlocuiește-le cu substantive comune sau proprii.

Pentru ei mama a cumpărat jucării noi.
Ei au mers cu Matei la tenis.
Tu de ce nu ai citit nicio carte?

Ea ciripește veselă la fereastră.
El latră la tânărul necunoscut.
Ele se pregătesc pentru concurs.

4. Analizează numai pronumele personale din enunțuri, precizând felul, numărul și genul.

El are pantofi noi.
Eu voi participa la un concurs.
— Ei, dar ce ai tu în plisc, cocoșule?

Voi participa la aniversarea lui.
Cosmin va veni pe la noi.
El voi să-și ceară scuze.

5. Alcătuieste enunțuri în care cuvântul **noi** să fie pe rând pronume personal, apoi adjectiv.

6. Alcătuieste enunțuri în care să ai:

- un pronume personal, numărul singular și un pronume personal, numărul plural;
- un pronume personal, numărul singular, genul feminin și un pronume personal, numărul singular, genul feminin;
- un pronume personal, numărul singular, genul feminin și un pronume personal, numărul plural, genul masculin.

Poezia

Cântec

de George Coșbuc

A venit un lup din crâng
Și-alerga prin sat să fure
Și să ducă în pădure
Pe copiii care plâng.
A venit la noi la poartă
Și-am ieșit eu c-o nuia:
– Lup flămând cu trei cojoace
Hai la maica să te joace!
Eu chemam pe lup încoace
El fugea încotro vedea.

Și-a venit un negustor
Plin de bani, cu vâlvă mare
Cumpăra copii pe care
Nu-i iubește mama lor.
Și-a venit la noi la poartă
Și-am ieșit și l-am certat:
N-ai nici tu, nici împăratul
Bani să-mi cumpere băiatul!
Pleacă-n sat, că-i mare satul,
Pleacă, pleacă! Și-a plecat.

Ieri pe drum un om sărac
Întreba pe la vecine:
– Poartă-se copiii bine?
Dacă nu, să-i vâr în sac!
Și-a venit la noi la poartă
Și-am ieșit eu și i-am spus:
– Puiu meu e bun și tace
Nu ți-l dau și du-te-n pace!
Ești sărac, dar n-am ce-ți face!
Du-te, du-te ! Și s-a dus.

1. Completează enunțurile.

- Titlul textului _____
- Autorul textului _____
- Personajele _____
- Mesajul poeziei _____

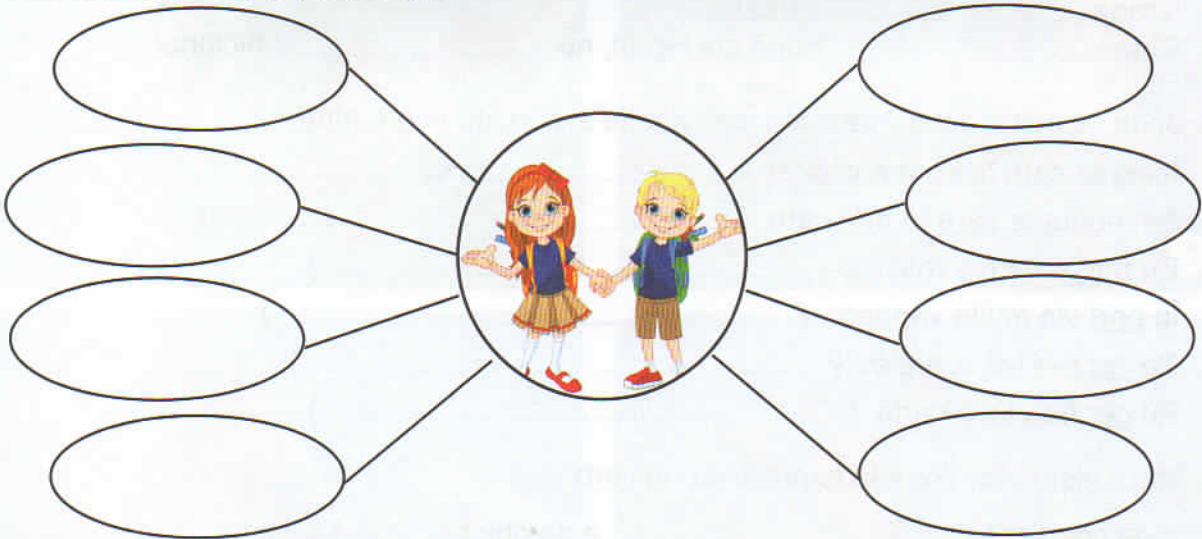
2. Transcrie titlul poeziei, autorul și ultimele patru versuri din prima strofă.

3. Transcrie versurile care exprimă:

a) replica mamei dată omului sărac

b) replica mamei dată negustorului

4. **Ciorchinele** - Cum pot fi copiii?

5. Dă exemplu de patru perechi de cuvinte care rimează.

6. **Jurnalul dublu**

Desenează tabloul fiecărei strofe.	Povestește ceea ce s-a întâmplat în strofă.

Verbul

1. Scrie câte trei exemple de verbe care să exprime:

- starea
- existența
- acțiunea

2. Găsește verbe potrivite pentru a completa proverbele:

Apa _____, pietrele _____.

Când pisica nu-i acasă _____ șoarecii pe masă.

_____ ciob de oală spartă.

Bine _____, bine _____.

Graba _____ treaba.

Cine _____ după doi iepuri, nu _____ niciunul.

3. Scrie ce sunt ca părți de vorbire cuvintele subliniate în enunțuri.

Mingea sare în curtea vecinului. (_____)

Am adăugat sare în mâncare. (_____)

Eu port o rochie roșie. (_____)

În port vin multe vapoare. (_____)

Pe cer s-a ivit soarele. (v _____)

Eu cer fratelui o carte. (_____)

4. Înlocuiește următoarele expresii cu un verb:

a da crezare - _____ a da chiot - _____

a face rost - _____ a se da de-a dura - _____

5. Subliniază verbele, apoi scrie formele de plural ale acestora.

Mama pregătește cina. (_____)

Câinele latră la vulpe. (_____)

Tu înveți bine la școală. (_____)

Bunicul bea un ceai fierbinte. (_____)

Copilul trece strada pe la trecerea de pietoni. (_____)

Frunza a căzut din copac. (_____)

6. Trece la numărul plural verbele *ia*, *iei*, *ești*, *este*, apoi formulează enunțuri.

7. Alcătuieste enunțuri în care cuvintele vin și par, să fie pe rând, substantive și verbe.

8. Transformă substantivele în verbe după model: **zâmbet – a zâmbi**

joacă- _____ alergare- _____ mâncare- _____

laudă- _____ lumină- _____ sosirea- _____

cântec- _____ învățătură- _____ întrebare- _____

Scrierea imaginativă - textul creativ

1. Alcătuieste un text după șirul de ilustrații, respectând părțile unui text creativ, așezarea textului în pagină, scrierea caligrafică, punctuația și ortografia. Folosește expresii deosebite pentru îmbogățirea conținutului textului. Găsește un titlu potrivit!

2. Scrie un text creativ intitulat „Colegul meu”, în care să introduci dialogul.

Cuvântul. Despărțirea în silabe

1. Desparte în silabe cuvintele următoare:

fata, surori, babă, țâfnoasă, harnică, inimă, moșneagului,
ascultătoare, bună, interesantă

2. Încercuiește prima și ultima silabă din cuvintele:

plecaseră, bondoci, călătorul, descusut, cerdac,
dreptunghi, aspru, descrie

3. Formulează câte un enunț în care să introduci cuvintele de la exercițiul 2.

4. Subliniază cuvintele alcătuite din trei silabe.

crinii, înfocat, argint, sure, mărgăritar, toate, florile, primăvară, glumă,
vișină, primejdie, bine

5. Scrie zece cuvinte alcătuite din trei silabe.

6. Formulează cuvinte noi, adăugând silabe diferite celei date:

tre _____, _____ ce, ta _____, so _____, _____ le, pa _____

7. Completează versurile, folosind aceeași silabă finală, după situație:

„De din vale de Rovi.....
Grăim Doamnă, către ti.....,
Nu din gură, ci din car.....
Că ne ești așa depar..... .”

(Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*)

Spațiul, timpul și personajele în textul narativ

1. Recitește textul „Premiul I” după Ion Luca Caragiale de la pagina 28.
2. Completează organizatorul grafic de mai jos cu spațiul, timpul și personajele care apar în momentele textului „Premiul I” după Ion Luca Caragiale.

Introducerea	spațiul	_____
	timpul	_____
	personajele	_____
Cauza acțiunii	spațiul	_____
	timpul	_____
	personajele	_____
Desfășurarea acțiunii	spațiul	_____
	timpul	_____
	personajele	_____
Momentul cel mai intens	spațiul	_____
	timpul	_____
	personajele	_____
Încheierea	spațiul	_____
	timpul	_____
	personajele	_____

3. Alcătuieste un scurt text creativ în care timpul acțiunii să fie pe parcursul a trei zile, iar personajele să apară toate în introducere.

Recapitulare

1. a) Transcrie doar verbele din versurile de mai jos.

„Sar deodată	Dau din ghiare
Dau cu ciocul.	Unul cade
Cad alături	Altul sare.
Schimbă locul.	Dar deodată
Bat din aripi,	Nu mai mișcă.”

(Un duel - George Topîrceanu)

b) Scrie la ce persoană și la ce număr se află fiecare verb.

c) Schimbă numărul și persoana verbelor.

2. Scrie substantive, pornind de la verbele:

a dezveli

a desena

a observa

a alerga

a vorbi

a mânca

a povesti

a împleti

a coborî

3. Scrie verbe cu sens opus pentru:

a dezveli

a risipi

a împleti

a stinge

a vorbi

a începe

a iubi

a dispărea

a coborî

4. Găsește verbe care au același înțeles cu următoarele:

a abandona

a aduna

a citi

a grăi

a născoci

a vârf

a absenta

a hotărî

a isprăvi

5. Alcătuieste cât mai multe enunțuri în care verbele „a ajunge” și „a apuca” să aibă înțelesuri diferite.

6. Găsește verbe care pot înlocui următoarele grupuri de cuvinte.

a pune în balanță _____

a-și lua inima în dinți _____

a se pune cu gura pe _____

a scăpăta spre asfințit _____

a prinde glas _____

a vedea lumina zilei _____

7. Precizează persoana verbelor:

• citești	• cânt	• primește	• aveți	• plânge
• citește	• cântați	• primim	• am	• plângi

8. Alcătuieste enunțuri în care cuvintele *fii, par, sare, vii* să fie, pe rând, verbe, apoi substantive.

9. Transformă propozițiile după model.

Unde sunt doi, puterea crește.

Unde-s doi, puterea crește.

Cartea este folositoare.

Cine este la telefon?

Acestea sunt cărțile mele.

Care este jocul tău preferat?

10. Alcătuieste enunțuri în care să folosești:

- Verbul *a crea*, persoana I, numărul singular;
- Verbul *a lua*, persoana a III-a, numărul plural;
- Verbul *a veni*, persoana I, numărul plural.

11. Formulează enunțuri în care să folosești cuvintele *cel, ce-l, cea, ce-a*.

12. Citește și povestește oral, apoi în scris fragmentul de mai jos.

„Pe malul unui iaz trăia un bătlan bătrân și viclean. Într-o zi, el spuse peștilor:

– Voi nici nu știți ce năpastă va veni. Am auzit că oamenii vor seca iazul frumos de cealaltă parte a dealului.”

(*Bătlanul, peștii și racul* - Lev N. Tolstoi)

Aventurile lui Tom Sawyer
-fragment-
după Mark Twain

Sosi și dimineața de duminică. Întreaga fire, proaspătă, strălucitoare, fremăta de viață. Inimile erau pline de cântec, iar celor cu inima tânără, cântecul li se revărsa pe buze. Pretutindeni nu vedeai decât chipuri voioase, peste tot domnea vara, văzduhul era plin de miresme îmbietoare.

La capătul drumului apăru Tom, ducând o căldare cu var și o bidinea cu coadă. Când dădu cu ochii de gard, întreg peisajul se posomorî și o adâncă melancolie îi întunecă sufletul. Oftând, a muiat bidineaua și a trecut-o peste șipcile gardului. Nu îi plăcea ce avea de făcut. Ce de planuri își făcuse pentru ziua aceea! Ce-o să-și mai bată joc de el prietenii lui! Începu să se scotocească prin buzunare ca să vadă dacă poate ademeni pe cineva care să lucreze în locul lui.

Deodată îi veni o idee strașnică și măreață! Luă iar bidineaua și se apucă liniștit de lucru. Nu trecu mult și apăru Ben Rogers care venea țopăind, cu inima voioasă, făcând ca vaporul. Mușca dintr-un măr. Tom s-a făcut că nu-l vede și muncea tacticos.

– Ce e, șefule? Te-a pus mătușa Polly la treabă?

– Aa. Tu erai Ben? Nici nu te-am văzut.

– Eu mă duc la scădat. Sâc! Ce ai mai vrea și tu! Ori te pomenești că-ți place să dai cu bidineaua?

– Sigur! zise Tom, văruind de zor. Cum să nu-mi placă? Ce, în fiecare zi ai norocul să văruiești un gard ca acesta?

Ben rămase uimit. Nu trecu mult timp și zise:

– Tom, lasă-mă și pe mine să văruiesc!

– Nu se poate, Ben! Mătușa Polly s-ar supăra.

– Hai, lasă-mă să încerc. Îl voi face la fel de bine ca tine! Uite, îți dau mărul.

Tom se despărți de bidinea cu o prefăcută șovăială, dar cu inima plină de bucurie. Reușise să-l păcălească pe Ben.

Vocabular:

a ademeni – a atrage, a îmbia

1. Alcătuieste planul dezvoltat de idei al textului.
2. Povestește în scris după planul dezvoltat de idei.
3. De ce era Tom posomorât?
4. Prezintă o situație în care ai fost posomorât dintr-un motiv asemănător cu cel al lui Tom.
5. Care a fost atitudinea lui Ben când l-a văzut pe Tom văruind gardul?
6. Scrie în câteva enunțuri când ai avut tu sau o altă persoană o atitudine asemănătoare celei lui Ben.
7. Cum l-a păcălit Tom pe Ben?
8. Ai „păcălit” sau te-a „păcălit” vreodată cineva? Povestește!
9. Enumeră personajele principale și pe cele secundare care iau parte la acțiune.

10. Descrie-i pe Tom și Ben, după următorul plan:
- prezentarea făcută de autor;
 - faptele personajelor;
 - felul în care vorbesc personajele.
11. Care dintre cei doi ai dori să-ți fie prieten? Susține-ți răspunsul cu argumente din text.
12. Școala și casa ta sunt împrejmuite de gard? Din ce material este construit? Cum și de către cine crezi că a fost vopsit?
13. Alcătuieste câte un enunț în care să introduci cuvintele: *n-are, n-avem, n-aveți, n-am, n-ai, n-au*.
14. Alcătuieste câte două enunțuri în care cuvântul „sar” să se afle la începutul și la finalul enunțurilor.
15. Completează spațiile, după model. s-ar duce
- s-ar _____ s-ar _____ s-ar _____
- s-ar _____ s-ar _____ s-ar _____

16. Alcătuieste un enunț în care să introduci cuvintele „s-ar” și „sar”.

17. Taie cu o linie cuvintele care nu se potrivesc.

Numai / Nu mai mănânc seara târziu.

Am învățat *numai / nu mai* eu poezia.

Vreau *numai / nu mai* să o ajut.

Tu *numai / nu mai* puteai să alergi așa repede.

Numai / nu mai vreau să o ajut.

Numai / Nu mai tu puteai să alergi așa repede.

18. Trece la numărul plural următoarele substantive: *farfurie, librărie, carmangerie, pălărie*.

19. a) Citește textul următor și subliniază substantivele.

La librărie

Dan și Ioana sunt frați gemeni. Ei sunt școlari în clasa a IV-a.

Astăzi au plecat împreună la librărie. Doamna Ana, vânzătoarea, îi cunoaște de multă vreme. După ce salută amândoi politicos, Dan spune:

– Vă rugăm să ne dați două caiete, două creioane, un pix și un bloc pentru desen.

– Cu plăcere! Pofțiți!

– Vă mulțumim frumos, răspund copiii.

Un domn privește și spune:

– Ce copii politicoși!

b) Scrie pe rândurile de mai jos, substantivele subliniate la punctul a), grupându-le după gen.

masculin: _____

feminin: _____

neutru: _____

20. Analizează substantivele din fragmentul de mai jos.

„A doua zi, neguțătorul își veni în fire când își găsi avutul, precum îl lăsase. Merse la Vodă și-i spuse că tot bănetul lui l-a găsit neclintit și, laudându-i țara, spuse că asemenea lucru n-a mai văzut prin alte locuri.”

(*Neguțătorul florentin* - Petre Ispirescu)

Substantivul	Felul	Numărul	Genul

21. Subliniază substantivele și analizează-le.

„S-a desfăcut un mugur într-o dimineață caldă a începutului de primăvară. Raza de lumină s-a împletit pe frunză ca o sârmă aurie; frunza a tremurat de fericirea unei asemenea atingeri. Aproximarea nopții o mână.”

(*Frunza* - Emil Gârleanu)

22. Găsește în textul „Aventurile lui Tom Sawyer” de la pagina 91 toate substantivele proprii și cinci substantive comune. Specifică genul și numărul substantivelor comune.

23. Analizează adjectivele din următoarea propoziție, într-un tabel ca cel de mai jos.

Nucul bătrân și falnic din ograda mare a blândului bunic are multe crengi groase.

Adjectiv	Substantivul cu care se acordă	Genul	Numărul

24. Alege dintre următoarele cuvinte adjectivele și scrie-le în coloana din mijloc. Scrie în coloanele laterale adjectivele cu înțeles asemănător și adjectivele cu înțeles opus.

curaj, încurajează, curajos, bine, bunătate, bun, urs, ursuz, plăpând

Adjective cu înțeles opus	Adjective	Adjective cu sens asemănător

25. a) Alcătuieste două propoziții în care adjectivul să fie așezat înainte de substantiv și după substantivul determinat.

b) Dă exemplu de un substantiv de gen masculin, la numărul singular însoțit de trei adjective corespunzătoare.

26. Găsește în textul *Aventurile lui Tom Sawyer* zece adjective și analizează-le (specifică genul și numărul).

27. Redactează un text creativ după următorul plan de idei:

1. Adelin așteaptă invitații.
2. Invitații sosesc cu daruri.
3. Cristina îi oferă un cățeluș.
4. Copiii se joacă veseli cu cățelușul.
5. Mama aduce tortul.
6. Copiii se despart bucuroși.

28. Alcătuieste un plan din șase idei. Redactează un text creativ după planul alcătuit de tine.

Înțelegerea textului

Aladdin și lampa fermecată (poveste populară orientală)

Trăia odată în țara sultanului un băiat pe nume Aladdin. El era tare sărac și-și petrecea timpul hoinărind din loc în loc și jucându-se. Într-o zi, pe când se juca cu prietenii în piața din centrul orașului, se întâlni cu un vrăjitor.

Vrăjitorul purta o pelerină de mătase și un turban mândru pe cap. El i se adresă:

– Măi băiete, nu ești cumva băiatul croitorului Mustafa? Ai vrea să câștigi câteva rupii? Atunci, ascultă-mă cu atenție! Tot ceea ce ai de făcut e să mă ajuți să căutăm o lampă veche. Lampa aceasta este ascunsă într-o grotă cu alte giuvaieruri. Tu ești singurul om care poate să mi-o aducă. Vei găsi acolo o mulțime de bijuterii, poți să le iei pe toate. Mie nu-mi trebuie decât lampa.

– Așa să fie, domnule!

Aladdin urmă pe vrăjitor în afara orașului, îndreptându-se spre un loc părăsit. Intrarea din fața grotei era acoperită cu o placă de piatră și putea fi dată la o parte doar dacă se rostea formula magică.

Înainte de a pătrunde în grotă, vrăjitorul îi dădu lui Aladdin un inel care să-l ferească de toate relele. În timp ce vrăjitorul rostea formula magică, Aladdin se juca și nu l-a auzit.

Vrăjitorul îi ceru lui Aladdin să coboare în grotă. Aladdin făcu întocmai și începu să coboare treptele. Vrăjitorul îl aștepta afară și îl tot grăbea:

– Aladdin, grăbește-te să-mi aduci lampa!

Băiatul se uită în jurul lui și găsi lampa cu ulei, tare veche și ruginită, și îi strigă vrăjitorului:

– Domnule, de ce tocmai lampa aceasta veche și ruginită îți trebuie? Sunt aici atâtea alte minunății!... „Poate o fi fermecată?...” se gândi în sine sa Aladdin. Apucă lampa și se îndreptă spre ieșire.

– Dă-mi lampa! îi porunci vrăjitorul.

– Ajută-mă, te rog, să ies de aici, îl ruga Aladdin pe vrăjitor.

– Mai întâi dă-mi lampa, obraznicule! strigă vrăjitorul.

La auzul acestei voci poruncitoare, Aladdin începu să dea înapoi înspăimântat.

– Dacă nu-mi dai lampa, să pieri odată cu ea! îl amenința vrăjitorul și începu să bolborosească formule magice.

La rostirea acestor cuvinte, placa de piatră se ridică și blocă ieșirea din grotă. Aladdin nu știa formula magică pentru a o rosti. Așa că rămase în întuneric și începu să

strige câțva timp, dar apoi își dădu seama că nimeni nu-l putea auzi. Începu să i se facă frig și chiar în momentul în care își freca mâinile cu disperare, din inelul pe care îl primise de la vrăjitor ieși un spiriduș. Acesta i se adresă lui Aladdin astfel:

– Eu sunt spiritul acestui inel și voi îndeplini dorința celui care îl poartă.

– Aș vrea să mă duc acasă, rosti Aladdin. Spiridușul nu zise nimic, dar în clipa următoare Aladdin se găsi acasă cu felinarul în mână și cu inelul pe deget.

Îi povesti mamei sale întâmplarea ciudată prin care trecuse iar aceasta, în timp ce îl asculta pe băiat, începu să curețe lampa prăfuită. În timp ce lustrui lampa, aceasta începu să fumege și din fum începu să se ridice un gnom.

– Eu sunt spiridușul acestei lămpi și începând de azi te voi servi pe tine.

De atunci, Aladdin și mama sa nu au mai dus lipsă de nimic. Ori de câte ori se adresau lămpii, aceasta le satisfăcea dorințele.

Anii au trecut și Aladdin se făcu un tânăr chipeș. Într-o frumoasă dimineață, Aladdin o zări în piața publică pe Iasmina, preafrumoasa fată a sultanului. Lui Aladdin îi căzu dragă prințesa, de îndată ce o văzu. Sultanul dădu binecuvântarea tinerei perechi. Din acel moment Aladdin și Iasmina se mutară în palatul dăruit de spiriduș.

Într-o zi, pe când prințesa se găsea singură acasă, un negustor bătrân bătu la ușa palatului:

– Cumpăr felinare vechi și dau la schimb felinare noi! striga el. Cine vrea să facă schimb cu mine?

Iasmina, care nu știa de secretul lui Aladdin, schimbă iute vechea lampă cu una nouă și arătoasă.

Cine credeți că era negustorul? Era chiar vrăjitorul cel rău!

Acesta, cum puse mâna pe lampă, se și ivi spiridușul:

– Eu sunt spiridușul lămpii și începând de azi tu ești stăpânul meu.

– Spiridușule, eu sunt noul tău stăpân! strigă vrăjitorul, și vreau să mă duc pe un tărâm îndepărtat, împreună cu prințesa și cu acest palat!

Când Aladdin ajunse acasă, văzu că palatul și prințesa dispăruseră. S-a uitat în jur neajutorat și apoi și-a amintit de inel.

– Du-mă la iubita mea, îi ceru el inelului, nu pot trăi fără ea.

Cât ai zice „pește”, Aladdin se trezi în bucătăria vrăjitorului, lângă scumpa sa soție, care tocmai pregătea ceaiul.

– Scumpa mea, pune praful acesta în ceaiul vrăjitorului, o rugă Aladdin pe soția sa.

Când se întoarse vrăjitorul, bău ceaiul și în câteva secunde dormea dus.

Aladdin luă lampa și îl rugă pe spiriduș să-i ducă acasă, cât se poate de repede. La vederea lor, sultanului începură să-i curgă

lacrimile de bucurie, iar poporul îi sărbători așa cum se cuvine. Despre vrăjitorul cel rău nu a mai auzit nimeni niciodată, iar Aladdin și Iasmina au trăit în pace și fericire până la adânci bătrâneți.

Vocabular:

sultan – împărat otoman sau marocan

turban – obiect din mătase ce acoperă capul

rupii – monede folosite în India; veche monedă turcească din aur

giuvaiere – bijuterii din metal valoros și pietre prețioase

gnom – spirit care locuia în interiorul Pământului și păzea comorile ascunse

grotă – peșteră, cavernă

a bolborosi – a vorbi nedeslușit

a satisface – a mulțumi

1. Pălăriile gânditoare

a) **Informează-te** ce propunere îi face vrăjitorul lui Aladdin.

b) **Spune ce simți** în ceea ce privește atitudinea vrăjitorului de a-l lăsa pe Aladdin blocat în grotă.

c) **Aspecte negative**

Cu ce situații prezentate în text nu ești de acord?

d) **Aspecte pozitive**

Cine este ființa care îl ajută de fiecare dată pe Aladdin?

e) **Generează idei noi**

Ce sfaturi i-ai fi dat vrăjitorului cel rău, atunci când i-a răpit soția și palatul lui Aladdin?

f) **Clarifică**

Care este obiectul cel mai important din poveste?
Argumentează cu exemple din text!

2. Enumeră numele personajelor care apar în text.

3. Exprimă-ți părerea despre întâmplarea prezentată în povestire.

4. Scrie două trăsături morale ale lui Aladdin și două trăsături ale vrăjitorului.

5. Delimitează textul în fragmente.

6. Alcătuieste planul de idei al textului.

7. Povestește textul în scris după planul de idei.

Dialogul în textul narativ

1. Transcrie din textul „Aladdin și lampa fermecată” fragmentele care sunt construite după modelul întrebare - răspuns.
2. Citește fragmentul în care este redat dialogul dintre vrăjitor și Aladdin, în grotă.
3. Identifică verbele care introduc replicile personajelor, apoi înlocuiește-le cu alte verbe cu sens asemănător.
4. Transcrie replica din care reiese că vrăjitorul a devenit stăpânul lămpii fermecate și îi adresează o cerere.

5. Ce poți spune despre fiecare personaj, citind replicile următoare:

- a) „– Dă-mi lampa! îi porunci vrăjitorul.”
„– Dacă nu-mi dai lampa, să pieri odată cu ea! îl amenința vrăjitorul.”
- b) „Ajută-mă, te rog, să ies de aici, îl ruga Aladdin pe vrăjitor.”

6. Specifică la ce timp sunt verbele din enunțurile de la exercițiul 5.

7. Transformă în povestire dialogul dintre Aladdin și vrăjitor, din primul fragment al textului.

8. Transformă în povestire un dialog întâlnit de tine într-o poveste preferată.

Formularea de întrebări și răspunsuri

1. Formulează două întrebări din răspunsul cărora să afli care sunt personajele din textul „Aladdin și lampa fermecată”.
2. Scrie întrebări și răspunsuri pe baza textului „Aladdin și lampa fermecată”.

Întrebare	Răspuns
Unde l-a trimis vrăjitorul pe Aladdin?	
	Vrăjitorul i-a dăruit băiatului un inel. Aladdin s-a căsătorit cu Iasmina.
Ce s-a întâmplat cu lampa fermecată?	
Cum au reușit să-l alunge definitiv pe vrăjitor?	

3. Pornind de la conținutul textului „Aladdin și lampa fermecată”, scrie câte o întrebare care să înceapă cu următoarele grupuri de cuvinte:

De ce crezi că ...	Din ce cauză ...

4. Adresează-i colegului de bancă întrebări din răspunsul cărora să afli care este părerea lui despre comportamentul vrăjitorului față de Aladdin.
5. Alcătuieste trei întrebări despre Spiridușul lămpii fermecate. Răspunde, în scris, la aceste întrebări.

Formularea unor predicții pe baza unor fragmente din text

Rezolvă sarcinile, conform indicațiilor, pentru fiecare dintre fragmentele textului „Aladdin și lampa fermecată”.

Rezumăm: realizează pe scurt povestirea fragmentului.

Întrebăm: formulează o întrebare referitoare la fragment.

Clarificăm: clarifică aspectul la care te-ai referit în întrebare (răspunde la întrebare).

Prezicem: prezice răspunzând la întrebările de mai jos.

- pentru fragmentul 1: Ce s-ar fi întâmplat dacă Aladdin nu s-ar fi jucat în piața din centrul orașului?
- pentru fragmentul 2: Ce s-ar fi întâmplat dacă Aladdin nu ar fi avut nevoie de bănuți?
- pentru fragmentul 3: Ce s-ar fi întâmplat cu Aladdin dacă ar fi refuzat inelul vrăjitorului?
- pentru fragmentul 4: Ce s-ar fi întâmplat dacă Aladdin nu zărea lampa ruginită printre atâtea alte minunății?
- pentru fragmentul 5: Ce s-ar fi întâmplat dacă Aladdin nu ieșea cu lampa din grotă?
- pentru fragmentul 6: Ce s-ar fi întâmplat cu Aladdin dacă nu ar fi fost ajutat de spiritul inelului?
- pentru fragmentul 7: Ce s-ar fi întâmplat dacă lampa nu ar fi fost lustruită?
- pentru fragmentul 8: Ce s-ar fi întâmplat dacă Aladdin nu ar fi întâlnit-o pe lasmina?
- pentru fragmentul 9: Ce s-ar fi întâmplat dacă vrăjitorul nu reușea să ia lampa de la lasmina?
- pentru fragmentul 10: Ce s-ar fi întâmplat dacă Aladdin nu ar fi reușit să-i dea praful lasminei, pentru a-l adormi pe vrăjitor?